

*De Molenbeek,
naar een groene vallei aan de rand van de stad*

Wandeling van 4,5 km (\pm 2u)
in Asse, Ganshoren en Jette.
Vertrek: bushalte UZ Jette,
halte Laarbeek UZ Brussel
(bussen 13, 14, 53 en 84).

De Molenbeek, naar een groene vallei aan de rand van de stad

Legende

Bos, vallei,
moeras,...

Waterlopen,
vijvers

Wegen

Spoorweglijn

Traject

Aandachtspunten

Groene
Wandeling

De Molenbeek is een zijriviertje van de Zenne en de 'blauwe draad' in het grensgebied Vlaanderen-Brussel. Tijdens deze wandeling, voor een deel in een Natura 2000-gebied, ontdek je een prachtige beekvallei waar dankzij de inspanningen van natuurliefhebbers, natuurorganisaties en overheden een uniek stukje natuur bewaard is gebleven en zelfs in volle ontwikkeling is. De stad is hier nooit veraf en toch sta je er versteld van de biodiversiteit. Je verkent zowel waterlopen, natte gebieden, bossen als weilanden. De zorg om water wordt hier door twee gewesten gedeeld.

Echte koekoeksbloem en dotterbloem in het moeras van Ganshoren

De wandeling start aan het Universitair Ziekenhuis van Brussel, op de 'Campus Jette' van de Vrije Universiteit Brussel. Aan de bushalte neem je de Laarbeeklaan en volg je de richtingwijzer naar de gemeentelijke serres. Je laat de kinderboerderij voorlopig 'links liggen' (letterlijk) en je neemt een beetje verder het smal kasseiwegje links naar beneden. Dit is de Bosstraat.

1. Gallo-Romeinse villa

Je bereikt vrij snel een eigenaardig, in het gras uitgetekend lijnenspel van stenen en kiezel: het zijn de contouren van wat in de 2de eeuw een riante Gallo-Romeinse villa was. De Romeinen kozen een goede locatie: op de warmere zuidhelling van de Molenbeekvallei en in de nabijheid van water. Het infopaneel vertelt je er meer over.

2. Laarbeekbos en 3. het Kerkhof van Ganshoren

Je blijft in de Bosstraat en passeert een paar oude gerenoveerde boerderijtjes waarna je aan de spoorwegovergang van de lijn Brussel-Dendermonde komt. Er zijn plannen voor een passerelle over de spoorweg, maar de gemeenten Ganshoren en Jette en de natuurverenigingen ijveren voor een ondertunneling om het landschap niet te schaden. Rechts zie je het Laarbeekbos. De noordelijke zoom van dit bos is bedreigd door de plannen om de Ring R0 te verbreden. Circa 5 ha natuurgebied met een

unieke fauna en flora zouden daardoor verdwijnen. De gemeente Jette doet al het mogelijke om dat te vermijden. Je kan de petitie op het internet mee ondertekenen. Een wandeling naar het Laarbeekbos is zeker de moeite, maar je gaat naar links. Steek de sporen over. Je komt aan het 'park-kerkhof' van Ganshoren en nog verder aan de brug over de Molenbeek. Ga niet over de brug maar sla rechts af.

4. Uitje naar Vlaanderen

Volg de Molenbeek, ze stroomt links van je. Rechts, tussen de haag door, vang je een glimp op van de volkstuintjes van Ganshoren. Je kruist het Laarbeekje en na een paar bochten bevind je je in Vlaanderen... op een doodlopende baan.

Dit is de zogenaamde 'Pontbeeklaan' die in de jaren '70 zou doorgetrokken worden tot in Brussel. De oliecrisis en het protest van natuurverenigingen en lokale actoren hebben daar gelukkig een stokje voor gestoken en zo de 'moerassen van Ganshoren en Jette' gered. Je gaat die zo dadelijk verkennen, maar eerst neem je een kijkje in de 'nieuwe natuur' die in Zellik is ontstaan in het kader van het Landinrichtingsproject Molenbeek & Maalbeek', een unieke samenwerking tussen Natuurpunt Asse, Velt, Regionaal Landschap Groene Corridor, de gemeente Asse en de Vlaamse Landmaatschappij.

5. Kerremansbos en -park

Neem links het klein brugje dat je over de nieuwe Maalbeek brengt. Dit bijriviertje van de Molenbeek werd recentelijk bovengronds gebracht en kan bij hevige regenval haar overtollig water kwijt in het bufferbekken dat in 2010 door Aquafin naast de Maalbeek werd aangelegd.

Ijsvogel in het Kerremanspark

*De **Molenbeek** ontspringt in Dilbeek, de Maalbeek in Zellik. Door de werken van Aquafin werd de Maalbeek afgekoppeld van de collector en terug aangesloten op de Molenbeek. Na haar passage door Ganshoren en Jette stroomt ze doorheen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Boudewijnpark sinds kort opnieuw in open lucht, daarna opnieuw ondergronds behalve in het koninklijk domein waar ze de vijvers voedt. Uiteindelijk mondt ze uit in het kanaal.*

Blauwe reigers boven
het bufferbekken

Mens en natuur hebben hier aardig hun best gedaan om een mooie waterbiotoop te laten ontstaan; blauwe reiger, waterhoen en meerkoet zijn vaste klanten maar ook de kleine en grote zilverreiger zijn hier gespot, de dodaars heeft hier gebroed en wellicht kan je als een 'blauwe flits' de ijsvogel zien voorbij schieten. Rietkragen, grote kattenstaart en lisdodde geven de nodige dekking voor de kleine karekiet en de bosrietzanger. Via de stenen trappen van de overloop kom je wat dichterbij de kleinere waterfauna: kikkervisjes in de vroege lente, libellen in de zomermaanden.

Rondom het bekken zorgt Natuurpunt via aangepast beheer voor een bloemenrijk grasland.

Het Kerremansbos werd in 2005 aangeplant. Via kleinere paadjes kan je er op verkenning gaan. Achter het Kerremansbos ligt het Kerremanspark dat voor een mooie overgang zorgt tussen de wilde natuur aan de Molenbeekoevers en de woonhuizen van Zellik. Het naburige bedrijvenpark wil hier mee investeren in natuurontwikkeling! De naam Kerremans verwijst naar de laatste pachter van het 'Hof te Overjette' (Jette is de Keltische naam voor water, dus de Molenbeek) dat hier eeuwen lang op de grens van Jette en Zellik stond. Op het einde van de 19de eeuw is het in brand opgegaan.

Loop een eindje terug richting Bosstraat (dus op kaart terug naar 4) en volg daarna verder de Molenbeek stroomafwaarts.

6. Moeras van Ganshoren

In dit gebied heeft Leefmilieu Brussel de voorbije jaren natuurherstelwerken uitgevoerd. Door de aanleg van de Molenbeekcollector in de jaren '60 kreunde het moeras van Ganshoren, net zoals dat van Jette, immers onder een stelselmatige verdroging. Nu is het maaiveld verlaagd, het Molenbeekwater wordt opgehouden en naast de Molenbeek heeft men de overslagbeek niet alleen hersteld, maar er ook 2 nieuwe plassen op gegraven. Het resultaat is een gebied dat niet alleen landschappelijk veel waardevoller is, maar ook veel waterrijker. Fauna en flora halen daar profijt van en de soortenrijkdom nam dan ook enorm toe. Na amper een jaar werden al 22 soorten libellen gespot. Je vindt er de echte koekoeksbloem en tal van nieuwe waterplantjes, o.m. de gewone dotterbloem, koloniseerden het nieuwe beekje. De stekelbaarsjes kunnen voortaan ook 's zomers op water rekenen en wie weet komt de ijsvogel er ooit tot broeden...

Hier - in volle natuur - is de stad nooit veraf. Af en toe steken de 'villa's van Ganshoren' in felle kleuren boven de hoge bomen uit. Dit contrast tussen stad en natuur werd mooi verwoord in het gedicht 'Drasland en herinnering' van de Belgisch-Portugese dichter Paolo Teixeira. Je kan het gedicht lezen bij het volgende brugje, een kunstwerk van Filip Van Dingenen.

Libel in het moeras van Ganshoren

Houten brug geïnspireerd op een gedicht

Blijf op de hoofdweg zelfs al verlaat die nu even de Molenbeek. De wandeling wordt bosrijker en je passeert enkele omvangrijke struwelen van sleedoorn, de waardplant van onze zeldzame sleedoornpage. In wintertijd kan je na wat zoekwerk misschien een eitje vinden van deze vlinder: een speldenkop groot, maar o zo mooi gemaakt!

7. Expo '58 en de Tentoonstellingslaan

Een beetje verder kom je aan de spoorlijn naar Gent. Hier komt misschien een stopplaats op het GEN (Gewestelijke ExpresNet), maar de gemeente Ganshoren, de natuurverenigingen en het plaatselijk actiecomité Expono zien dat helemaal niet zitten, ondanks alle sympathie voor het GEN an sich. Ze vrezen dat de werken en de geluidsoverlast vanaf de perrons een zware impact zouden hebben op de Europees beschermde natuur. Inderdaad, dit is een goed moment om er op te wijzen dat deze route voor het grootste deel in Natura 2000-gebied loopt!

Een houten brug over de drukke Tentoonstellingslaan zorgt ervoor dat wandelaars veilig naar de oudste gedeelten van het Koning Boudewijnpark kunnen. Ook hier kan je een extra lus maken naar deze meer 'aangelegde' delen van dit 110 ha grote park. Je kan er de 'nieuwe' Molenbeek gaan verkennen die in het kader van 'het blauwe netwerk' door Leefmilieu Brussel nog niet zo lang geleden bovengronds werd gelegd. Volg in dit geval de pijltjes van de 'Groene wandeling', alweer een realisatie van Leefmilieu Brussel.

8. Moeras van Jette

Neem de weg die links naar beneden gaat. Het geluid van de auto's die aan je rechterzijde voorbijflitsen, zal je niet lang storen: na dik 100 meter ga je links de Kleine Sint-Annastraat in en plots ben je weer in volle landelijkheid. In de vele weilanden die je nu zal passeren grazen de koeien, paarden en ezels van de kinderboerderij (10).

Maar eerst zie je op je linkerkant het paviljoen dat toegang geeft tot het moeras van Jette. Dit natuurreservaat is toegankelijk tijdens de geleide bezoeken die de CEBO er organiseert (zie achterflap). De vrijwilligers van deze vereniging sparen tijd noch moeite om er de biodiversiteit te bewaren en te verrijken. Regelmatige maai beurten van het riet verhinderen de verbossing van het moeras dat elke lente de kleine karekiet en de bosrietzanger verwelkomt na hun lange trektocht vanuit Afrika.

Kleine karekiet

De **ringslang**, een overigens totaal ongevaarlijk diertje, neemt in het moeras van Jette haar zonnebad en zoekt beschutting in de aangelegde maaiselhopen.

Het moeras van Jette met zijn vele wilgensoorten herbergt ook een grote verzameling korstmossen waaronder zeldzame soorten. In de winter vind je er tientallen exemplaren van de rode kelkzwam, ook al zo'n soortje waar je niet zomaar voorbij loopt. Dotterbloemen, grote egelskop en watermunt zorgen voor kleur en geur.

9. Poelbos

Het moeras van Jette wordt gevoed door het Poelbeekje dat via een aquaduct extra bronwater aanbrengt. Het ontspringt in het Poelbos dat hier de noordflank van de Molenbeekvallei beheerst. Het Poelbos is een afzonderlijk bezoekje waard, maar tijdens deze wandeling blijf je langs de bosrand nadat je (weeral) het brugje over de Molenbeek nam, zo'n 150 meter voorbij het paviljoen naar rechts. Daarna klim je tot je aan het bord 'Poelbos, gewestelijk natuureservaat' komt. Het Poelbos is inderdaad het oudste reservaat binnen het Boudewijnpark en herbergt o.m. roofvogels zoals de buizerd, sperwer en bosuil. In de ijskelder van het Poelbos huizen o.m. grootoor- en baardvleermuis, soorten die het binnen het Natura 2000-netwerk speciale bescherming genieten.

10. Kinderboerderij

Je komt op een vierweegse. Sla links af, de weg langsheen de kinderboerderij. Kinderen leren er respect hebben voor hun leefomgeving en maken er kennis met het leven op een boerderij in de stad.

Aan de volgende splitsing ga je naar rechts, terug bergop. Neem even een kijkje over het hekken van de gemeentelijke groendienst die hier samen met de imkersbond van Brussel een mooi project heeft uitgewerkt. De gemeente Jette en Leefmilieu Brussel zorgden trouwens voor de vele infoborden over de bijen die je regelmatig langsheen de wandeling zag.

Neem rechts de Bosstraat en de Laarbeeklaan. Op weg naar de bushalte UZ Brussel zie je de compostingsite, de oude boomgaard, de 'Bijentuin' en gemeentelijke serres waar planten gekweekt worden om het groene netwerk verder uit te bouwen. Hierna ben je terug op je plaats van vertrek.

Natuurpunt is een ledenvereniging die zich inzet voor meer en betere natuur, met meer dan 90.000 gezinnen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De organisatie heeft zowel in de hoofdstad als in de randgemeenten een lokale afdelingswerking. In Asse was de lokale afdeling gangmaker voor het Molenbeek- en Maalbeekproject dat in deze brochure geciteerd wordt.

De **CEBO**, Commission de l'Environnement de Bruxelles-Ouest (Commissie Leefmilieu voor West-Brussel), ijvert voor het behoud van de natuur in de stad en informeert er ook over. In de gemeenten in het noordwesten van de stad gaat ze mee op zoek naar levenskwaliteit op basis van een aangename, natuurvriendelijke en harmonieuze leefomgeving. De CEBO beheert samen met Leefmilieu Brussel het Poelbos en het Moeras van Jette.

Coördinatie Zenne-Coordination Senne, partner van Grenzeloze Schelde, groepeerde sinds 1997 personen en verenigingen die samen ijveren voor een geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterlopen en de natte natuur in het Zennebekken. Coördinatie Zenne pleit voor een doeltreffende grensoverschrijdende en gecoördineerde aanpak van de milieuproblematiek door de verschillende actoren uit de drie gewesten.

Nuttige info:

Op vraag organiseert Coördinatie Zenne begeleide wandelingen, niet alleen langs de Molenbeek, maar ook elders langs de Zenne en haar bijrivieren (tel. 02 206 12 07/03).

Elke eerste zaterdag van de maand zijn er om 14u Franstalige rondleidingen in het Poelbos en het Moeras van Jette door de CEBO (ingang Laarbeeklaan 110, 1090 Jette - tel. 02 893 09 91).

Grenzeloze Schelde

Escaut sans Frontières

Coördinatie Zenne

Coordination Senne

Coördinatie Zenne-Coordination Senne vzw/asbl
Partner van Grenzeloze Schelde-Escaut sans Frontières
Akenkaai 2bis - 1000 Brussel
Tel. 02 206 12 07/03 - www.coordinatiezenne.be

mei 2015

€ 0,50

Met de steun en/of medewerking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Vlaamse overheid en de gemeenten Jette, Ganshoren en Asse. Met dank aan Erik Meerschaut, actief bij Natuurpunt Asse en auteur van de wandeling en aan Jean Rommes van de CEBO voor het overleg en de redactie.

Foto's van Bernard De Cuyper, Buiten-beeld, Jules Fouarge, Erik Meerschaut, Magalie Tomas Millan, Catherine Demol.